

к. е. н., доцент Коваль О.А.
старший викладач Коваль В.М.
НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОРИНКУ. СТРАТЕГІЯ РУЙНУВАННЯ.

З липня 2019 року в Україні електроенергія на оптовому ринку буде продаватися: за двосторонніми договорами, на ринку на добу вперед і внутрисуточном ринку, а також на балансуєчому ринку та ринку допоміжних послуг. Реєструвати прямі договори, вести комерційний облік і відповідати за балансуєчий ринок буде системний оператор – держкомпанія «Укренерго». Біржа для торгівлі електроенергією на добу вперед і всередині операційних доби буде в зоні відповідальності компанії, створеної на базі ДП «Енергоринок».

Можна спробувати зробити перші висновки і спрогнозувати поведінку ринку після вступу в силу всіх положень нового законодавства, включаючи підзаконні акти уряду, міністерств і профільних відомств.

Перший висновок, який напрошується при вивченні даного механізму – це надання серйозної економії великому бізнесу. На сьогоднішній день, оплачуючи різницю між ціною НКРЕ і собівартістю генерації, промисловість несе невиробничі витрати в розмірі близько 50 млрд. гривень в рік. На додаткові пільги щодо оплати транспортування електроенергії великі підприємства можуть розраховувати, як великооптові регулярні покупці. Це ще орієнтовно 10–15 млрд. гривень – точна цифра вийде після укладення прямих договорів. Т. о. можна констатувати, що приблизно на 9 млн. домогосподарств ця економія ляже в тариф електроенергії. Це 6,5–7 тисяч гривень в рік або 500–600 гривень на місяць додаткових витрат на сім'ю.

Є ще ряд факторів, що зумовлюють зростання тарифів для населення. Серед суто ринкових факторів слід виділити біржовий спосіб ціноутворення, який стане фактично обов'язковим для обленерго (або тих операторів, які будуть виконувати їх функції та постачати електроенергію населенню). Цілком очевидно, що і генеруючим компаніям і великим підприємствам-споживачам працювати за прямими договорами буде набагато простіше і дешева

електроенергія АЕС, ДТЕК і ГЕС буде йти в промисловість, а в вільні торги на біржі будуть потрапляти тільки її залишки разом з дорогою електроенергією ТЕЦ і «зеленої генерації».

Другим ринковим чинником стане неминуче орієнтування трейдерів на європейські ринки і біржі електроенергії замість будь-яких розрахункових схем на зразок «Роттердам плюс» та інших. Для порівняння: тарифи для домогосподарств у Німеччині за останні десять років зросли з 6 до 30 євроцентів за кіловат-годину або 12–13 євроцентів без податкових виплат і внеску в розвиток екологічної генерації, при цьому для великих промислових споживачів остання цифра рідко перевищує 8 євроцентів.

Серед неринкових факторів звертає увагу створення спеціального державного «гарантованого покупця», який буде викуповувати частину електроенергії і потім продавати її на вільному ринку. При цьому формування ціни викупу та ціни продажу при всіх інших умовах у будь-якому випадку буде перебувати в зоні корупційного ризику.

Загалом усі зазначені (і ще незазначені фактори) призведуть до подорожчання електроенергії для домогосподарств на загальну суму в рік, що втричі перевищує існуючі борги за електроенергію. В умовах відмови або як мінімум рішучого зниження субсидування з боку держави комунальних витрат фінансові наслідки для галузі можуть стати катастрофічними. У будь-якому випадку буде падіння споживання з боку населення і соціально-побутового сектора шляхом індивідуальної економії і «злиття та укрупнення» домогосподарств та соціальних установ. Розмір дисбалансу споживання електроенергії порахувати зараз складно, але в будь-якому випадку це призведе до падіння рентабельності та можливого закриття генеруючих компаній з найбільш високою собівартістю, а серед них чимало ТЕЦ, які забезпечують населення не тільки електроенергією, але і теплопостачанням.

Література

1. Баринов В.А. Особенности управления электроэнергетикой стран мира в рыночных условиях // Энергетик. – 2003. – № 6.
2. Абызов М.А., Хлебников В.В. Формирование рынка электроэнергии: зарубежный опыт // Энергия: экономика, техника, экология. – 2003. – № 12.
3. Вербинский В.В. Европейские уроки реформирования электроэнергетики // Энергетическая политика Украины. – 2004. – № 10.
4. Bellyaev L.S. Electricity Markets: Comparing Competitive and Single Buyer Markets. – IEEE Power & Energy Magazine. – 2007. – Vol. 5. – № 3.